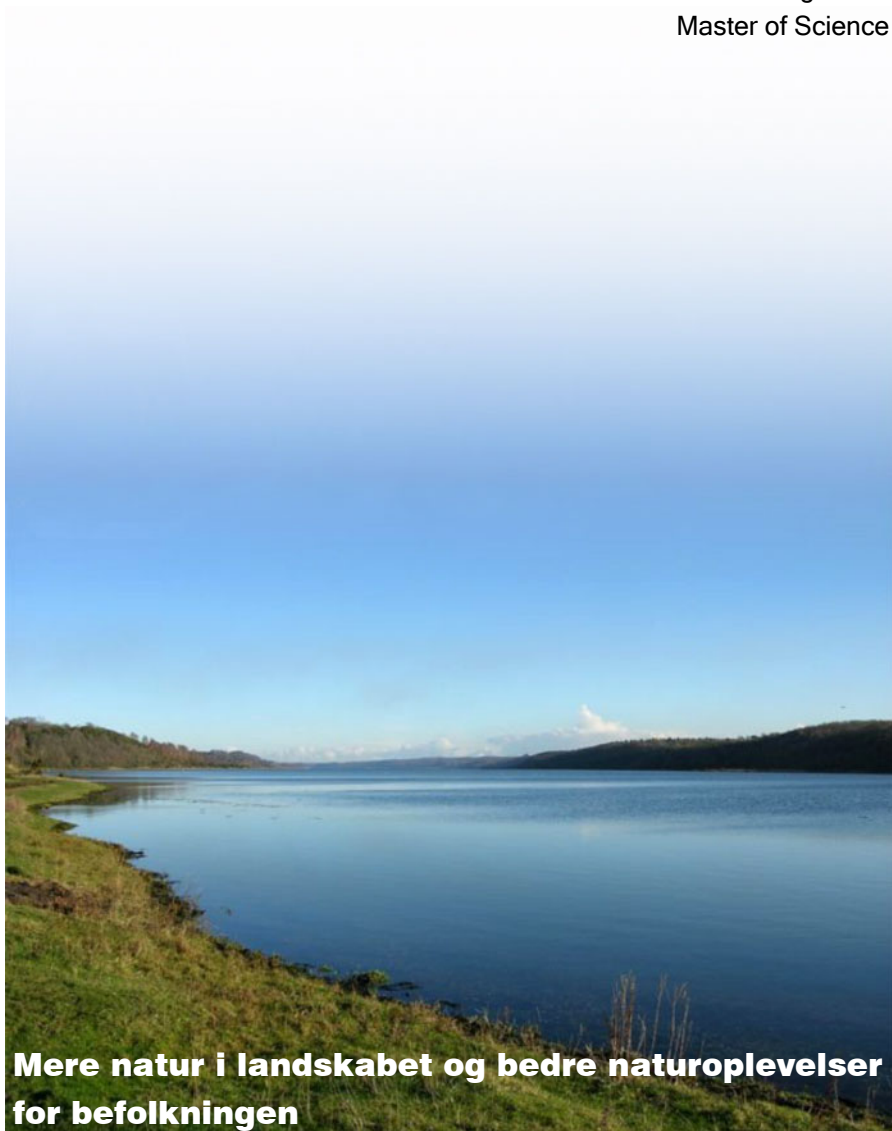

Maria Aaen

Aalborg Universitet
Environmental Management
Master of Science

**Mere natur i landskabet og bedre naturoplevelser
for befolkningen**

Forord

Grundlaget for denne pjece er projektet *"Kommuneplanlægning 2007: mere natur i landskabet og bedre naturoplevelser for befolkningen"*, som er udarbejdet af specialestuderende Maria Aaen, i forbindelse med Kandidatuddannelsen Environmental Management ved Aalborg Universitet.

Formålet med denne pjece er at formidle resultaterne fra projektet til Mariagerfjord Kommune og eventuelle andre som har interesse i naturoplevelser og oplevelsesøkonomi. Det er et ønske at pjecen kan medvirke til at skabe debat omkring brugen af oplevelser i den kommunale naturplanlægning, således at der kan skabes mere natur i landskabet og bedre naturoplevelser for den danske befolkning og turismen.

Pjecen indeholder en introduktion til emnerne naturoplevelser og oplevelsesøkonomi set i forhold til den kommunale planlægning. Dernæst præsenteres en landskabsanalyse af Mariagerfjord Kommune og til sidst opstilles der nogle specifikke anbefalinger til kommunen.

Udarbejdet af specialestuderende
Maria Aaen

Aalborg Universitet
Environmental Management
Master of Science

På grundlag af projektrapporten
*Kommuneplanlægning 2007
- mere natur i landskabet og bedre
naturoplevelser for befolkningen*

Juni 2007

Indholdsfortegnelse

Side 2	Forord
Side 3	Introduktion
Side 4-5	Kommuneplanlægning og natur
Side 6-13	Landskabsanalyse af Mariagerfjord Kommune
Side 14-21	De 6 emotionelle markeder og Mariagerfjord Kommune
Side 22-23	Anbefalinger til Mariagerfjord Kommune

Introduktion

Oplevelsesøkonomi er kort sagt økonomisk vækst baseret på oplevelser. Oplevelser findes som reelle oplevelsesprodukter, fx at tage i tivoli eller deltage i et karneval og de findes som oplevelser der er tilknyttet andre produkter, fx stemningen på en restaurant. Generelt handler oplevelsesøkonomi om at sælge følelser, holdninger og værdier, således kan oplevelsesøkonomi betragtes som en emotionel økonomi baseret på oplevelser.

Kommuneplanlægning og naturen

I forbindelse med strukturreformen har kommunerne fået ansvaret for planlægningen af den danske natur. I Naturbeskyttelsesloven fastsættes lovens formål som beskyttelse af naturen og sikring af befolkningens muligheder for at opleve naturen. Med dette udgangspunkt har jeg på det teoretiske niveau studeret de nye krav til den kommunale planlægning, og ud fra disse analyser kunne jeg identificere 9 emner fra kommuneplankataloget der har betydning for naturplanlægning og hvor der er potentiale for at skabe naturoplevelser i oplevelsesøkonomien:

Fritidsformål skal sikre tilgængeligheden til skove, søer og kyster, de skal forbedre turismens muligheder og der skal skabes balance mellem benyttelsen af natur-, landskabs- og kulturværdier og beskyttelsen af dem.

Skovrejsning skal medvirke til at sikre den biologiske mangfoldighed og grundvandet, det skal have en positiv effekt på den globale opvarmning og det skal tilbyde muligheder for rekreation, bl.a. skal der sikres bynære skovrejsningsområder.

Lavbundsarealer henviser til naturtyper som ferske enge, moser, sumpskove, lavvandede søer osv. Lavbundsarealerne skal udpeges hvor der er mulighed for at naturgenoprette vådområder af hensyn til den biologiske mangfoldighed og de internationale forpligtelser.

Naturbeskyttelse skal sikre naturen af hensyn til den biologiske mangfoldighed, arternes betydning for udvikling af livsformer og de økologiske processers betydning for drikkevand, frugtbar jord, føde, ilt osv. Det er en internationale forpligtelse at tabet af biodiversitet skal være standset senest i 2010. Naturen skal også sikres af hensyn til rekreation.

Kulturhistorie henviser til menneskets virke fra den ældste tid frem til i dag, kulturhistorien skal være en ressource for både bosætning, erhvervsudvikling og turisme.

Landskabelige bevaringsinteresser skal beskytte de karakteristiske og oplevelsesrige landskaber af høj kvalitet. Disse landskaber repræsenterer et sammenspil mellem natur, kultur og æstetisk.

Geologiske bevaringsinteresser henviser til sikringen af geologiske formationer som viser den geologiske udvikling, formationer hvor de forskellige tidsperioder kan studeres og geologiske kystformationer som endnu er aktive.

Vandløb, søer og kystvande skal af de statslige miljøcentre sikres af hensyn til vandkvaliteten, og i samarbejde med de statslige miljøcentre skal kommunerne fastlægge anvendelsen af vandløb, søer og kystvande.

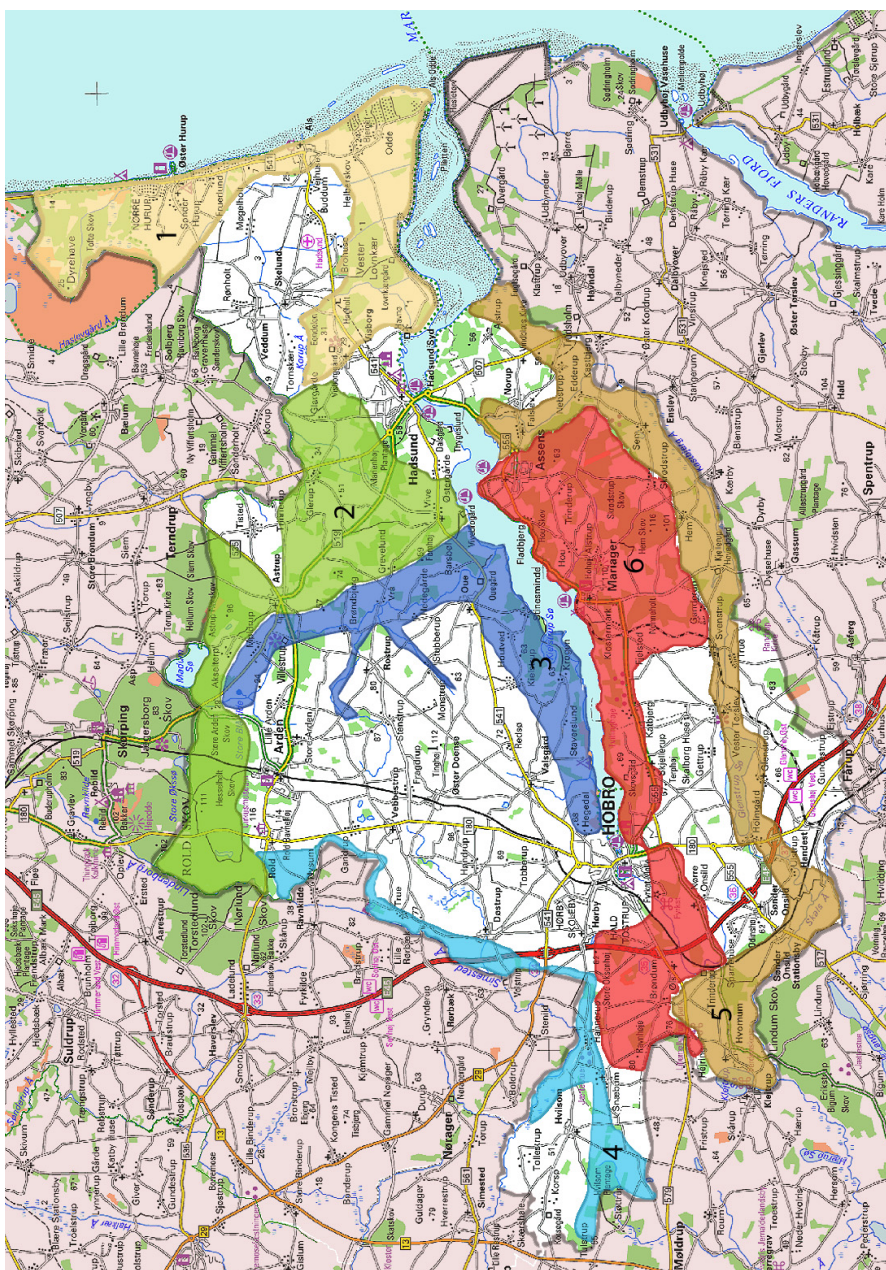
Kystnærhedszonen omhandler beskyttelse af kysterne af hensyn til deres enestående udformning og uberørthed, samtidig skal der findes en balance mellem beskyttelsen af kysterne og plads til beboelse, friluftsliv, turisme osv.

Landskabsanalyse af Mariagerfjord Kommune

I forbindelse med projektet: *Kommuneplanlægning 2007: mere natur i landskabet og bedre naturoplevelser for befolkningen*, er der blevet udført en landskabsanalyse af Mariagerfjord Kommune. Landskabsanalysen ses på modstående side. Der er blevet udpeget 6 overordnede naturområder i Mariagerfjord Kommune, som er beskyttet af både dansk og international lovgivning.

Område 1: Lille Vildmose og strandlandskabet

Lille Vildmose er udpeget som henholdsvis Natura 2000-område, regionalt naturområde, større uforstyrret landskab, § 3-område og forslag til fredet område, endvidere er området en af de syv nationalpark pilotprojekter i Danmark, og vil eventuelt blive udvalgt til at være en af Danmarks første nationalparker. Lille Vildmose indeholder enestående naturkvaliteter, området består af Nordeuropas største højmose, her findes Danmarks eneste vildtlevende bestand af vildsvin, de eneste ynglende Kongeørne og et område med fritgående urokser og vildheste. Området er lukket for besøgende, men der findes et nybygget besøgscenter, samt udkigstårne og vandrestier omkring området. Området er endvidere udpeget som geologisk interesse- og beskyttelsesområde. I området findes også en større tørvegravningsvirksomhed, som er i konflikt med naturbeskyttelsesinteresserne. Hele havområdet og yderfjorden mod Hadsund er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde og Ramsarområde, endvidere er det udpeget som regionalt kystlandskab og dele af kysten samt flere vandløb er udpeget som § 3-områder. Området ved Als Odde og Lovnkær Skov er udpeget som særligt værdifuldt landskab, som spredningskorridor og indeholder flere værdifulde kulturmiljøer, endvidere er den nordvestlige del af område 1 udpeget som en del af et større uforstyrret landskab omkring Lille Vildmose. Der findes regionale cykel- og vandreruter fra Lille Vildmose langs med hele kysten til Hadsund Nord og Syd, Hobro og Mariager.

Område 2: Rold Skov og bakkelandskabet

En del af Rold Skov ligger i Mariagerfjord Kommune og der findes et større skovrejsningsområde ned mod Hadsund, dele af skovrejsningsområdet er også udpeget som særligt værdifuldt landskab og et mindre område med geologiske beskyttelses- og interesseområde. Hele område 2 er hovedsageligt varieret skov- og bakkelandskab der er udpeget som naturområde med en del fredede § 3-områder, beskyttede vandløb, fredede fortidsminder og beskyttede sten- og jorddiger. Dele af området er endvidere udpeget som regionalt kystlandskab og spredningskorridor.

Område 3: Villestrup Å og inderfjorden

Villestrup Å og nordsiden af inderfjorden fra Villestrup Ås udløb til Hobro er udpeget som regionalt naturområde, negativ skovrejsningsområde, særligt værdifuldt landskab med flere værdifulde kulturmiljøer og geologiske interesse- og beskyttelsesområde, desuden er store dele af området udpeget som Natura 2000-område og §3 beskyttet vandløb. Området er varieret med mange bakkedrag og naturtyperne varierer fra skovlandskab til ådal til kyststrækning, endvidere findes en del fredede fortidsminder og fredede områder. Langs med inderfjorden findes bl.a. en regional cykelrute og mindre vandrерuter ved Bramslev Bakker og Kielstrup Sø.

Område 4: Simested Å

Simested Å løber langs med det meste af den vestlige kommunegrænse. Simested Å er udpeget som naturområde, negativ skovrejsningsområde, særligt værdifuldt landskab, lavbund og som spredningskorridor. Omkring Hvilsom plantage er der udpeget et skovrejsningsområde og et lille område nær den sydlige kommunegrænse er del af et større Natura 2000-område som ligger i Viborg Kommune. Dette Natura 2000-område forenes med Natura 2000-området som følger Kastbjerg Å, jf. område 5. Der ligger en del mindre bakkedrag langs med Simested Å og enkelte fredede fortidsminder, selve åen er udpeget som § 3-område og lavbund. Hvilsom plantage er udpeget som skovrejsningsområde og som særligt beskyttelsesområde med lavbund, dette benyttes til at skabe sammenhæng mellem Simested Å og Natura 2000-området.

Område 5: Kastbjerg Å og Glenstrup Sø

Et større Natura 2000-område starter henholdsvis ved Ajstrup, længst mod øst af område 5, og Kastbjerg Ås udløb i Fjorden. Kastbjerg Å løber mod vest til Glenstrup Sø, som er § 3-område og ind i Viborg Kommune ved Klejtrup Sø, som også er § 3-område. Størstedelen af område 5 er udpeget som henholdsvis § 3-område, regionalt naturområde, særligt værdifuldt landskab med kulturmiljøer og som spredningskorridor, desuden er den vestlige del af område 5 udpeget som geologisk beskyttelses- og interesseområde. Kastbjerg Å er udpeget som negativt skovrejsningsområde og naturområdet syd for Hadsund er udpeget som bynært skovrejsningsområde. Område 5 varierer hovedsageligt mellem at være bakkelandskab og ådal.

Område 6: Mariager og inderfjorden

Et større skov- og bakkelandskab ligger syd for Mariager by mellem fjorden og Kastbjerg Å, den sydlige del af inderfjorden er udpeget som regionalt naturområde, og vest for Hobro findes et naturområde som forener område 4 og 5. Bakkelandskabet består af eksisterende skov og det er udlagt som skovrejsningsområde, endvidere er det et særligt værdifuldt landskab med en del bevaringsværdige kulturmiljøer tilknyttet. Det særligt værdifulde landskab skaber sammenhæng mellem Fjorden og Kastbjerg Å. Området langs med inderfjorden er udpeget som regionalt naturområde, regionalt kystlandskab, særligt værdifuldt landskab med adskillige kulturmiljøer tilknyttet og det fungerer som spredningskorridor til Natura 2000-området i område 5. Det mindre naturområde vest for Hobro er udpeget som naturområde og særligt værdifuldt landskab, endvidere fungerer det som spredningskorridor mellem område 4 og 5. Generelt er området et bakkelandskab med flere fredede fortidsminder. Langs inderfjorden findes en regional cykelrute og en margueritrute.

De seks emotionelle markeder og Mariagerfjord Kommune

Inden for oplevelsesøkonomien er der blevet identificeret seks emotionelle markeder, hvor der findes potentiale for vækst.

Naturværdierne i område 1 og 3 af Mariagerfjord Kommune er blevet analyseret i forhold til de seks emotionelle markeder, de er her illustreret i diagrammerne på modstående side.

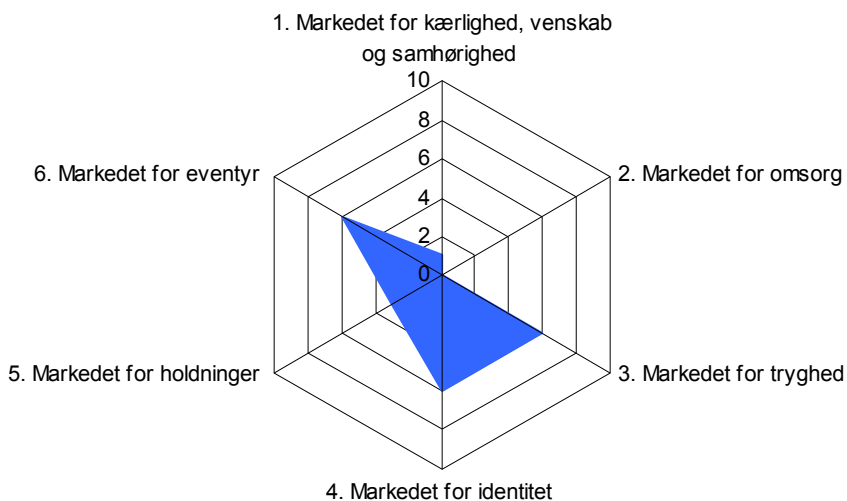
Øverste diagram illustrerer analysen for Lille Vildmose & Strandlandskabet, hvor det er markederne for tryghed, identitet og eventyr som er opfyldt i størst grad. Dette grunder i naturværdiernes lange kontinuitet, da Lille Vildmose er 1500 år gammel og flere af træerne i Lovnkær Skov er 3-400 år gamle.

Nederste diagram illustrerer analysen for Villestrup Å & Inderfjorden det ses af det hovedsageligt er markederne for eventyr og for tryghed som understøttes, blandt andet findes Bramslev Bakker, Kielstrup Sø og Frisdal Slot på disse markeder.

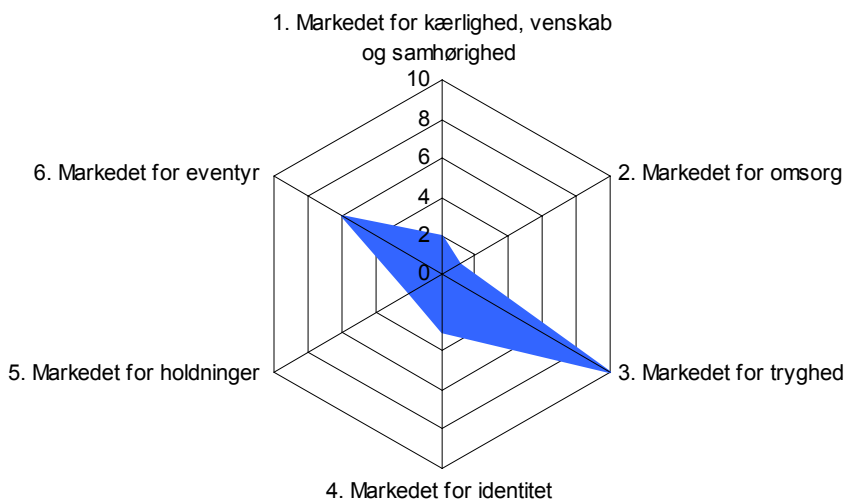

Område 1: Lille Vildmose & Strandlandskabet

Område 3: Villestrup Å & Inderfjorden

På de følgende sidder gives der nogle eksempler på naturoplevelser, som kan udvikles indenfor de seks emotionelle markeder:

Markedet for kærlighed, venskab og samhørighed inkluderer produkter som skaber relationer mellem mennesker som fx udvikling af byrum, bolig-indretning, caféliv, fritidsorganisationer og velgørenhed.

- Brug naturen til at skabe relationer mellem mennesker, fx ved at skabe fysiske rammer for mødesteder for cykelentusiaster, historie-interessererede og lignende.
- Bryllupsmarkedet er i vækst, fx kunne en samlet bryllupspakke med vielse, fotografering og reception i forbindelse med natur- og kultur-værdier være en mulighed.

Markedet for omsorg inkluderer i virkeligheden to markeder, det at yde omsorg fx velgørenhed, natur og miljøorganisationer og økologiske produkter, samt det at modtage omsorg fx wellness turisme, privathospitaler, healing osv.

- Mange ønsker at drage omsorg for naturen, de ved bare ikke hvordan. Tilbyd information om udvikling af økologi, ekstensiv landbrugsdrift, græsningslaug, lokale specialiteter og lokalt håndværk fx gennem samarbejde med LEADER+ og interesseorganisationer.
- Wellness turisme kunne udbygges i forbindelse med naturen, fx gåture i smukke landskaber efterfulgt af massage og middag på et 5-stjernet hotel.
- Motion- og fitness er for mange mennesker en metode til at stresse af og for andre et fysisk behov pga. stillesiddende arbejde. Mariaferdjord Kommune kunne skabe et bedre samarbejde med friluft- og motionsklubber omkring motion i naturen, fx *"hvordan løbe på et løbebånd, når man kan løbe i skoven?"*
- Velgørenhed er et marked som er i stigende vækst, og alt fra rockkoncerter til Danmarks Naturfredningsforenings årlige indsamling af affald smidt i naturen, kan udnyttes i forbindelse med naturoplevelser.

Markedet for tryghed og uforanderlighed udspringer af den hektiske tid vi lever i, hvor det skønnes at op til 20-30 % af den voksne danske befolkning lider af stressrelaterede sygdomme. Branding og imagedannelse på grundlag af historiske eller kulturelle elementer er en stor del af dette marked.

- Brug naturen til at mindske stress hos borgere og medarbejdere. Uddan borgere, virksomheder og medarbejdere omkring sundheden ved fx at gå en tur i skoven hver dag.
- Brug dette marked i den direkte turisme branding, fx *"den klassiske herregårdsferie"* eller *"naturmennesket, som lever i pagt med naturen"* eller *"Fyrkat og vikingerne"*.

Markedet for identitet er i dag en del af næsten alle andre markeder. "Hvad signalerer dette produkt om mig?" Produkter indenfor brancherne detailhandel, fødevarer, bolig, mode, bil osv. kan alle signalerer forskellige identiteter, fx samtalekøkkenet der er blevet et symbol, på det at være en familie som tilbringer tid sammen.

- Inddrag frivillige organisationer og foreninger, fx Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, friluftsföreninger, sports- og motionsklubber, lokalhistoriske organisationer osv. i kommuneplanlægningen for naturen. Giv organisationerne et tilhørsforhold til kommuneplanen.
- Inddrag skolerne i naturbeskyttelsen. Lær børnene om de natur- og kulturhistoriske værdier som findes i det område de bor i. Træk gymnastiktimerne eller biologitimerne ud i skoven, lær børnene om planter og dyrearter.
- Find fællesnævnerne for den ny Mariagerfjord Kommune, brug lokalhistorie, naturværdier osv. til at skabe en ny fælles kommuneidentitet

Markedet for holdninger ligger tæt op ad identitetsmarkedet, hvor de fleste mennesker i dag bruger varer til at signalerer deres holdninger til omverdenen. Økologi benyttes til at signalere miljøbevidsthed, men også emner som energiforsyning, menneskerettigheder, dyrevelfærd, gensplejsning og rygning bliver diskuteret i det offentlige rum og gennem forbrugeres bevidste valg med indkøbsvognen.

- Hvilke typer naturbeskyttelse skal man have i Mariagerfjord Kommune? Statisk, dynamisk eller en mellemting? Skal der være offentlig adgang eller lukket? Skal man udsætte vilde dyr som naturforvaltere? Skal man gøre lidt af det hele, eller meget af én ting? Undersøg borgernes holdninger til natur og naturbeskyttelse, husk også at spørge børnene. Lyt til interesseorganisationerne.
- Tilbyd kurser i naturbeskyttelse: *"Hvorfor skal vi naturbeskytte?"* eller *"Hvad får vi ud af det?"*
- Brug naturvejledere som formidlere af naturen.

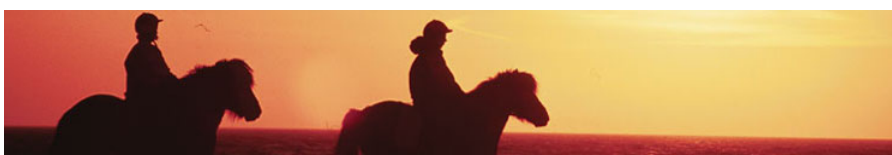

Markedet for eventyr går på kryds og tværs af traditionelle brancher. Eventyr kan kobles til alle typer produkter, fx salg af mountainbikes i Danmark selv om her ikke findes bjerge. Eventyr efterspørges, oplevelser og følelsesindtryk som flytter grænserne for opfattelsen af hvem man er.

Gør naturoplevelserne mere aktive. Som eksempel:

- *"Rold Skov Geocaching - Moderne skattejagt for hele familien."*
- Rollespil på kulturhistorisk grundlag.
- Mountainbiking og paintball mellem Mariager og Kastbjerg Å.
- Islænderridning ved Als Odde eller terrænspringning i Rold Skov.
- Legepladser for voksne, fx klatrebane i trætoppene eller en (sæsonbestemt) svævebane over Kielstrup Sø mm.
- Naturlegepladser for børn ved Bramslev Bakker.

Anbefalinger til Mariagerfjord Kommune

På grundlag af analyserne udført i projektet: *Kommuneplanlægning 2007: mere natur i landskabet og bedre naturoplevelser for befolkningen*, opstilles nogle generelle anbefalinger til Mariagerfjord Kommune.

Mariagerfjord Kommune bør indtænke oplevelsesøkonomiske strategier i de identificerede 9 kommuneplankatalog emner når de udarbejder kommuneplanen. Jf. Kommuneplanlægning og naturen.

Mariagerfjord Kommune bør udarbejde en samlet plan for naturplanlægningen af større naturområder, hvor typen af naturbenyttelse og naturbeskyttelse fastlægges. Naturområderne bør være sammenhængende både økologisk og oplevelsesmæssigt. Jf. Landskabsanalysen.

Områder for naturoplevelser kan udlægges som bufferzoner mellem primære produktionsområder og naturområder af høj værdi. Jf. Landskabsanalysen.

Mariagerfjord Kommune bør forbedre sammenhængen mellem natur og kultur for at skabe gode rekreative oplevelser i naturen. Jf. Kommuneplanlægning og naturen.

Mariagerfjord Kommune bør udarbejde et naturatlas. Jf. de seks emotionelle markeder.

Mariagerfjord Kommune bør diskutere og overveje mulighederne for at skabe vækst indenfor de seks emotionelle markeder gennem kommuneplanen, evt. gennem udarbejdelse af et idékatalog i sammenspil med interesseorganisationer. Jf. de seks emotionelle markeder.

Gode ideer til udvikling af naturoplevelser

Noter: